Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2026–2027

37 060 C **Wijziging van de begrotingsstaat van het provinciefonds voor het jaar 2026 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)**

Nr. 2 **MEMORIE VAN TOELICHTING**

INHOUDSOPGAVE

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL 3

B. BEGROTINGSTOELICHTING 4

1 Leeswijzer 4

2 Beleid 4
2.1 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties 4

3 Beleidsartikelen 5
3.1 Beleidsartikel 1 provinciefonds 5

4 Bijlagen 7
4.1 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 7

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 tot en met 3
Wetsartikel 1
De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2026 wijzigingen aan te brengen in de begrotingsstaat van het provinciefonds;

Het in die begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikel wordt in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht.

Wetsartikel 3
Ingevolge artikel 5, eerste lid, van de Financiële-verhoudingswet hebben provincies gezamenlijk recht op het bedrag dat in de begroting als verplichting voor het totaal van de algemene uitkering is opgenomen. Ingevolge artikel 5, tweede lid, van de Financiële-verhoudingswet hebben de provincies gezamenlijk recht op de bedragen die in de begroting als verplichting voor het totaal van de integratie-uitkeringen en het totaal van de decentralisatie-uitkeringen zijn opgenomen.

De in dit wetsartikel opgenomen bedragen zijn niet rechtstreeks uit de begrotingsstaat af te leiden. De bedragen worden nader onderbouwd in deze memorie van toelichting.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

P.E. Heerma

De Staatssecretaris van Financiën,

E. Eerenberg

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

De tweede suppletoire begroting geeft een beeld van de uitvoering van de begroting 2026. De stand van de tweede suppletoire begroting wordt opgebouwd vanaf de stand van de vastgestelde begroting 2026, inclusief suppletoire begrotingen, NvW's en amendementen.

2 Beleid

Door wijzigingen in beleid van verschillende departementen kan worden overgegaan tot het beleggen of juist weghalen van taken bij provincies. Indien dit gepaard gaat met een toevoeging aan of een uitname uit het provinciefonds, wordt dit begrotingstechnisch verwerkt. In de onderstaande tabel worden de mutaties groter dan € 10 mln. weergegeven.

2.1 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties

Tabel 1 Belangrijkste suppletoire uitgaven- en ontvangstenmutaties 2026 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Art.	Uitgaven en Ontvangsten 2026
Vastgestelde begroting 2026	**1**	**4.299.216**
Belangrijkste suppletoire mutaties		
1) Economische Agenda Groningen	1	98.728
2) Regionaal OV studentenreisproduct	1	85.614
3) Decentraal Spoor	1	30.797
4) Natuurherstelprojecten	1	21.000
5) Overige mutaties	1	39.007
Stand 2e suppletoire begroting 2026	**1**	**4.574.362**

Toelichting

1) Economische Agenda Groningen (decentralisatie-uitkering)
In Nij Begun, de kabinetsreactie op de parlementaire enquête aardgaswinning Groningen, is de ontwikkeling van een economische agenda aangekondigd. De provincie Groningen vervult binnen de regio een coördinerende rol. Met deze overheveling van de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) naar het provinciefonds (€ 98,7 mln.) wordt de uitvoering van de Economische Agenda Groningen ondersteund.

2) Regionaal OV studentenreisproduct (decentralisatie-uitkering)
Bij de behandeling van de begroting van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (XII) voor het jaar 2026 (Kamerstuk 36 800-XII) is een amendement van het lid Grinwis aangenomen. Het doel van het amendement is het compenseren van provincies, vervoerregio's en OV-concessiehouders voor het wegvallen van inkomsten als gevolg van de herijking van de OCW-vergoeding voor het studentenreisproduct. Zonder deze compensatie zou het regionale OV-aanbod vanaf 2026 structureel

onder druk komen te staan. Met deze overheveling vanuit IenW naar het provinciefonds komt het budget (€ 85,6 mln.) beschikbaar voor de provincies.

3) Decentraal spoor (decentralisatie-uitkering)
De provincies Utrecht, Limburg, Overijssel en Drenthe ontvangen een middelen ten behoeve van de dekking van het exploitatie- of beheertekort van een aantal decentrale spoor- en tramdiensten. Deze bijdrage vanuit het ministerie van BZK van in totaal € 30,8 mln. is nodig voor de instandhouding van deze diensten.

4) Natuurherstelprojecten (decentralisatie-uitkering)
Het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) heeft extra middelen vanuit de Voorjaarsnota 2026 beschikbaar gesteld voor natuurherstel. Provincie Drenthe kan hiermee het natuurherstel in Natura 2000-gebied Bargerveen versnellen en versterken. Voor provincie Overijssel gaat het om de Weerribben en tot slot in Noord-Holland een project in de Westzaan Polder.

5) Overige mutaties
De overige mutaties hebben met name betrekking op de decentralisatie-uitkering Gebiedsofferte Noord-Nederland (€ 7,9 mln.), de decentralisatie-uitkering Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANB) subsidieregeling integrale gebiedsontwikkeling (€ 5,8 mln.) en de decentralisatie-uitkering Uitvoeringskosten Nij Begun (€ 3,7 mln.).

3 Beleidsartikelen

3.1 Beleidsartikel 1 provinciefonds

In onderstaande tabel worden voor de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten de budgettaire gevolgen van beleid van het provinciefonds weergegeven. Hiermee worden de integrale uitgaven die samenhangen met de samengestelde beleidsdoelstelling (het nastreven van een adequate omvang van het provinciefonds en het nastreven van een adequate verdeling van de middelen over de provincies) inzichtelijk gemaakt.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 2 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 provinciefonds (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3)=(1)+(2)
Verplichtingen	**4.289.689**	**268.146**	**4.557.835**
Uitgaven	**4.299.216**	**275.146**	**4.574.362**
Financiering provincies			
Bijdragen aan medeoverheden	**4.299.016**	**275.146**	**4.574.162**
Algemene uitkering	3.538.168	0	3.538.168
Decentralisatie-uitkeringen	760.848	275.146	1.035.994
Kosten Financiële verhoudingswet			
Opdrachten	**200**	**0**	**200**

	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire Begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3)=(1)+(2)
Onderzoeken verdeelsystematiek	200	0	200
Ontvangsten	**4.299.216**	**275.146**	**4.574.362**

Toelichting op de financiële instrumenten

Bijdragen aan medeoverheden

Algemene uitkering
Dit betreft de uitkering aan alle provincies, die ten goede komt aan de algemene middelen van de provincies. De uitkering is gebaseerd op de artikelen 5 en 6 van de Financiële-verhoudingswet.

Integratie-uitkeringen
Dit betreft de uitkering die wordt toegepast als rechtstreekse overheveling van middelen naar de algemene uitkering bezwaarlijk is vanwege de omvang van de herverdeeleffecten. De integratie-uitkering voorziet dan in een geleidelijke overgang naar de algemene uitkering. De uitkering is gebaseerd op artikel 5 lid 2 van de Financiële-verhoudingswet. Er zijn geen integratie-uitkeringen in het provinciefonds.

Decentralisatie-uitkeringen
Naast de algemene uitkering en integratie-uitkeringen bevat het provinciefonds ook decentralisatie-uitkeringen. De verdeling van de decentralisatie-uitkeringen volgt evenals de integratie-uitkeringen niet de regels van de verdeling van de algemene uitkering van het provinciefonds. Anders dan bij de integratie-uitkering, waar de termijn van overheveling naar de algemene uitkering van tevoren vaststaat, ontbreekt bij de decentralisatie-uitkering een dergelijke termijn. Het budget voor de decentralisatie-uitkeringen neemt met € 275,1 mln. toe. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door toevoeging van middelen voor Economische Agenda Groningen (€ 98,7 mln.), Regionaal OV studenten reisproduct (€ 85,6 mln.), Decentraal spoor (€ 30,8 mln.), Natuurherstelprojecten (€ 21 mln.), gebiedsofferte Noord-Nederland (€ 7,9 mln.), ANB subsidieregeling integrale gebiedsontwikkeling (€ 5,8 mln.) en uitvoeringskosten Nij Begun (€ 3,7 mln.). Voor een overzicht van de decentralisatie-uitkeringen wordt verwezen naar paragraaf 4.1.

Opdrachten en Bijdragen ZBO's/RWT's

Onderzoeken verdeelsystematiek
Dit betreft het budget dat elk jaar is gereserveerd voor de uitvoering van onderzoeken op het vlak van de omvang en verdeling van het provinciefonds en het onderhoud van het betaalsysteem.

Ontvangsten

Ten behoeve van de dekking van de uitgaven is een post Ontvangsten opgenomen. Artikel 4, eerste lid, van de Financiële-verhoudingswet bepaalt dat bij (begrotings)wet voor ieder uitkeringsjaar een bedrag aan middelen van het Rijk wordt afgezonderd ten behoeve van het provinciefonds. Op grond van het tweede lid van dat artikel zijn de uitgaven en de inkomsten van het fonds per uitkeringsjaar aan elkaar gelijk.

4 Bijlagen

4.1 Overzicht decentralisatie-uitkeringen

Tabel 3 Overzicht decentralisatie-uitkeringen (Bedragen x € 1.000)

	Uitgaven 2026
Aanpak ondermijnende criminaliteit	516
Aanpak vakantieparken	200
Aanvalsplan Grutto	1.852
Actieagenda mkb-dienstverlening: Leerprogramma	83
Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb)	83.040
Amendement Friese taal	1.485
ANB grondfaciliteit	1.880
ANB investeringsmiddelen	19.944
ANB subsidieregeling integrale gebiedsontwikkeling	5.754
ANB uitvoeringscapaciteit	2.793
ANLb compensatie Eco-regeling	50.000
ANLb-uitvoeringskosten RVO	4.500
Bestuursafspraak Friese taal en cultuur OCW	375
Bosrevitalisering	8.000
Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	37.349
Concessierisico Maaslijn	34.300
Decentraal Spoor	30.797
Deltaprogramma Waddengebied	26
Digitale tweeling as a service	108
Economische Agenda Groningen	150.647
Erfgoed en Overheid	838
EV opcenten MRB	107.000
Friese taal en cultuur	268
Fryske Akademie	1.559
Gebiedsgerichte leeraanpak funderingsproblematiek	1.644
Gebiedsofferte Noord-Nederland	7.943
Handhavingskosten PAS-melders	1.000
Hergebruik stedelijk afvalwater	250
Herwen-Hemeling en Over de Maas	116
Interbestuurlijk toezicht domein erfgoed	922
Invasieve exoten	10.643
Landelijke Aanpak Wolven	4.951
Landelijke verplaatsingsregeling veehouderijlocaties met piekbelasting (Lvvp)	4
LPO Meerjarige regeling aardbevingsgebied Groningen 2024–2030	1.385
Mkb-Innovatieregeling Topsectoren (MIT)	9.969
Monitoring Europese Natuurherstelverordening (NHV)	2.040
Monumenten	20.000
Na-ijlende effecten mijnbouw	2.601
Nationale Agenda Laadinfrastructuur	9.156
Nationale Databank Flora en Fauna	1.200
Nationale parken	3.787
Natuurbrandpreventie en -mitigatie	7.243
Natuurherstelprojecten	21.000
NOVEX-gebieden	577
NOVEX-samenwerking	1.907
Ondersteuning Financiële Zelfredzaamheid Oekraïense Ontheemden	258
Onderzoek vliegbewegingen	496
Ontwikkeling NOVEX-gebied Groningen	525
OV op peil houden	74.420

	Uitgaven 2026
Pachtmaatregelen stikstof	800
Pilots toekomstbestendige bedrijventerreinen	11.928
Potentieanalyse habitattypen Veluwe	91
Powerport regio Moerdijk	4.294
Realisatie-impuls Nota Ruimte	3.471
Regiehouders PFAS	720
Regionaal OV studentenreisproduct	85.614
Regionaal OV tarief	67.387
Regionale Energie Strategieën	1.763
Rijksheren GROS	150
SMR-samenwerkingsagenda	600
SNL Natuurbeheer	16.000
Spreidingswet	12.750
Stimuleringsprogramma Energiehubs	10.500
Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus	24
Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus (kleine sectoren)	35
Uitvoeringskosten Nij Begun	3.689
Veilig vergaderen	554
Veilig wonen	85
Verbeterprogramma VHR	3.574
Verbreding en vernieuwing provincies	2.000
Verkeersveiligheid	1.185
Verkenning Gebiedsontwikkeling Nedersaksenlijn	397
Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	1.855
Versterking vergunningverlening maatwerk	9.905
Vismigratierivier Kornwerderzand	1.240
Voorbereiding bouw kerncentrales	2.410
Waddenfonds	29.253
Weerbaar bestuur kleine gemeenten	2.000
Wet Versterking regie volkshuisvesting	17.842
Wijziging betalingsverloop decentralisatie-uitkeringen 2025	16.527
Stand 2e suppletoire begroting 2026	**1.035.994**